

ZGODNJA DANICA.

Katolišk cerkven list.

Danica izhaja vsak petek na celi poli, in velja po pošti za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četert leta 1 gld. 15 kr. V tiskarnici sprejemana na leto 3 gold. 60 kr., za pol leta 1 gold. 80 kr., za četert leta 90 kr., ako zadene na ta dan praznik, izide Danica dan poprej.

Tečaj XXI.

V Ljubljani 10. malega travna 1868.

List 15.

Blagovésnik

starega zaveta.

Jezus Kristus je ravno tisti včeraj
in danes in vekomaj. Hebr. 31, 8.

8. Job.

Job je bil bogat pastirski knez ali glavar, duhoven, ker je posvečeval svoje sinove in hčere ter žgavne daritve za vsacega opravljal, in prerok; Jezus je knez ali kralj vseh dušnih pastirjev, veliki duhoven in prerok. — Job je bil služabnik Božji, da mu ga ni bilo enacega na zemlji, in Bog je dopustil, da ga je satan skušal, da mu je vzel vse premoženje, na zadnje tudi zdravje ter ga udaril s hudimi bolečinami po vsem životu, da ves v turovih skoraj človeku podoben ni bil; tako je bil Kristus edini, nad katerim je imel Oče vse svoje dopadajenje, vendar je dopustil, da ga je satan skušal, da so mu vse pobrali, in je naposled ves v ranah — mož bolečin — bil skor brez podobe in lepote. — Job je terpel kakor pravičen, in očitali so mu prijatli njegovi krivice, katerih si ni bil nikdar svést; Kristus, brez sence naj manjšega greha, je prevzel naše bolečine, in bil je ranjen, zaničevan in zasramovan po krivici zavoljo nas in našega zadolženja. — Job je v znamenje prevelike žalosti pretergal svoje oblačila, pa ni grešil; kakor je Gospodu dopadlo, tako se je zgodilo, Gospodovo ime, je djalo, bodi češeno; Kristus, ko je bil preklinjan, ni klel; ko je terpel, ni pretil; on ni greha storil, tudi ni bila najdena goljufija v njegovih ustih. Ne moja, ampak tvoja volja naj se zgodi, je molil v smertni žalosti na Oljski gori. — Job je v prevelikih bolečinah hotel, da bi mu Bog odgovor dal, zakaj mu pošilja toliko terpljenja; Jezus je v smertnih britkostih klical: Moj Bog, moj Bog, zakaj si me zapustil! — Job svari svoje nadležne prijatle zavolj njihovega lažnjivega govorjenja, sam pa terpi v veri na svojega Božjega Odrešenika, svést si prihodnjega vstajenja in spremenjenja; Jezus voljno terpi, svari té, ki so ga po krivem sodili, prerokuje svoje vstajenje in prihodnje veličastvo. — Job je molil za té, ki so ga po krivem dolžili; Jezus je molil za té, ki so ga preganjali in križali: Oče, odpusti jim, sej ne vedó, kaj delajo! — Bog je Jobu vse obilno povernil, da je bil potem v časti, bogastvu in veselji; tako je Jezus častit vstal iz groba, vstanovil sv. cerkev, šel v nebesa in sedi v veličastvu in bogastvu svojega Očeta.

9. Velikonočno jagnje.

Velikonočno jagnje je móгло biti brez madeža: Kristus Gospod je jagnje Božje, jagnje brez madeža, sama čistost in svetost. — Velikonočno jagnje se je smelo jesti le v hiši, v kateri sta podboja z naddurjem zaznamnjana bila z jagnjetovo kervjo; Kristus, pravo

velikonočno jagnje, se sme vživati le v katoliški cerkvi, ktero si je odrešil s svojo kervjo. — Kri velikonočnega jagnjeta je obvarovala Izraelce časne smerti in rešila iz egiptovske sužnosti; kri Kristusova nas varuje večne smerti in rešuje iz greha in sužnosti satanove; toraj se imenuje Jezus jagnje Božje, ktero odjemlje grehe svetá. — Velikonočno jagnje je bilo klavna in vžitna daritev; Kristus je tudi klavna daritev na križu, kjer se je daroval Očetu, in vžitna daritev pri sv. Obhajilu, kjer se daje vernim v zavživanje. — Velikonočnemu jagnjetu se ni smela zlomiti nobena kost; Kristusu na križu tudi ni bila sterta nobena kost. — Velikonočno jagnje se je móгло jesti z neprekvašenimi, opresnimi kruhi; Kristus Gospod se sme prejemati le s čistim srcem, brez kvasú greha in malopridnosti. — Velikonočno jagnje se je móгло jesti z grenkim zelišem; Kristus Gospod se sme vživati le po grenkem lastnem zatajevanji in pokorjenji. — Velikonočno jagnje se smeli jesti le Hebrejci, ne pa ptujci (neobrezani, nejeverniki); Kristusa v sv. zakramentu smejo prejemati le pravoverci, ne pa krivoverci. — Ti, ki so jeli velikonočno jagnje, so mógli imeti prepasano ledje, palico v roki in čevlje na nogah, na popotvanje pripravljeni; ti, ki prejemajo Kristusa, morajo v znamenje čistosti imeti ledje prepasano, palico v roki v znamenje krepkosti zoper hudobnega duha, in čevlje na nogah, pripravljeni za odhod, kakor ptujci in popotniki, ki nimajo tukaj obstanka, temuč popotujejo v obljubljeni deželo, v svete nebesa.

Ločenje cerkve od šole.

2. Ločenje šole od cerkve bi tudi krivično bilo srenjam.

Pervi nasledek ločenja šole od cerkve bi bil, da se učiteljem vzame služba mežnarska in orglarska: zakaj dokler učitelj to službo opravlja, ima še duhovščina kaj govoriti pri namestovanji učiteljev. Zatoraj določuje že zgoraj omenjena nova šolska osnova, da se ima mežnarska in orglarska služba od učiteljske ločiti; da pa morajo, kar učitelju po tej delitvi služb na plačilu uide, srenje to iz svojega dodati (§. 20). Tako bi srenje nov davek dobile; zakaj služba mežnarja in orglarja ostane, ker je neogibno potrebna; ž njo ostane pa tudi v cerkveni oblasti dosedanje plačilo za mežnarja in orglarja. Vprašamo pa, ali ne bi ta novi davek pretežaven in toraj krivičen bil srenjam, ki so že tako z mnogimi davki dosti dosti obložene?

3. Ločenje šole od cerkve bi bilo tudi za marsikterega učitelja krivica.

To pa terdimo iz dvojnega ozira.

a) Marsikteremu učitelju bi bilo gotovo težava, službo dobiti ali si službo zboljšati.

Do sedaj, kolikor je bilo le mogoče, se je oziralo na naj stareje učitelje in na take, ki so imeli več otrok, da so prišli na boljši službo, če se je priložnost namerjala. Ostarelim učiteljem se služba ni vzela, ampak so dobili pomočnike, da so imeli vsaj stanovanje in naj potrebniši prevžitek. Če se plačila niso po redu odrajavale, je vendar zamogla duhovska gosposka pri deželni ali okrajni sodnji se potegovati, in tako je učitelj imel v sili vsaj zavetje. Pri mladih učiteljih se je posebno gledalo, ali so poštenega značaja in dobro izurjeni za svoj posel. —

Vse to vtegne, močno se bojimo, drugo lice dobiti, če se šola od cerkve loči. — V službo jemati učitelje bo imel pravico šolski odbor vsake fare, kjer je šola, in pa okrajno šolsko svetovavstvo; tedaj večidel pri nas ljudje kmečkega stanú. Gotovo bodo ti pri odbiranju učiteljev pred vsem na to gledali, da prosivec ni prileten, da nima veliko otrok; in ne toliko na to, ali je doveršen v svojem poslu in pa čverstega keršanskega duhá in moškega značaja.

Za mladega, neoženjenega bodo radi taki, katerim je na tem ležeče, da svoje hčere v zakon spravijo; zopet drugim bi vtegnili tisti naj bolj všeč biti, ki je vinski bratec in se vé v družbah dobro odrezati. Če kakov župan ali odbornik ljubi ravs in kavs z domačimi duhovskimi gospodi, se bo tudi za onega prosivca naj bolj potegoval, ki misli, da bode ž njim vred v isti rog trobil. — Pomislite zdaj, učitelji, kako žalostno in britko mora biti poštenjaku pri sercu, ako vidi, da ta ali una stranska lastnost pomaga službo zadobiti! Ni hujšega na tem grešnem svetu, kakor če nevredni po hinavskih zvijačah pridejo do časti in služb; zasluženi in vredni možje se pa v stran mečejo samo zato, ker se nevrednim uklanjati in svojega poštenja prodati nočejo! — Kdo si bo pri takih žalostnih okolišinah še prizadeval, da se v šolskih rečeh prav doverši, da skuša mladino v keršanskem duhu rediti, da je sam izgled pravičnosti, treznosti in keršanske poštenosti? — Naj reče kdo kar če; pa žalostna skušnja uči, da svet, bodi si v manjših ali večjih odborih, za pravo ceno človeka le malo kdaj mara prav v resnici, in da dostikrat večina glasu je za stvar, ki malo ali nič ne velja! S tem nečemo reči, da bodo prihodnji šolski odbori zavoljo tega, ker bodo svétni ljudje v njih, slabi in dobremu nasproti; pa tega nam vendar nihče podreti ne more: da učitelja nihče bolj presoditi in ceniti ne vé, kakor tisti, ki vedó, kaj da je šola, kakošen je nje pravi namen, in kateri so učitelja za njegov stan odredili. Kdo se pa derzne terditi, da imajo naši kmetiški srenjčanje v teh rečeh dovolj razumnosti in previdnosti? —

b) Učitelji bi imeli tudi prav veliko težav v svojem poslu, ako dojdejo pod posvetno oblast. — Lahko je delo in gre veselo od rok, če ima človek modrega, umnega predstojnika, ki mu ne vé samo povedati, kaj da ni prav, ampak tudi, kako naj se bolje napravi. Stara je resnica in vsak pameten učitelj ji rad pritegne, da se pri učiteljstvu človek mora učiti, dokler je živ. Ni je tedaj za učitelja in za šolo več sreče, kakor če je nadzornik šole in predstojnik učiteljev moder, v šolskih rečeh izurjen, sploh izobražen mož; on zamore učiteljem svojega okraja veliko pripomoči, da se čedalje bolj izurijo. — Tacih imajo naše slovenske šole mnogo v častitih gospodih dekanih, katerih imena slovijo daleč okrog. Znanosti dan današnji sploh napredujejo in tako je upati, da bodo dekani, „desne očesa škofove,“ postajali skoz in skoz modri, previdni, izobraženi možje. Od te strani čaka tedaj šol, ako ostanejo lepo s cerkvijo združene, le dobro in nič hudega ne.

Kaj pa bo, če se res cerkev od šole loči? Kdo bo

namesto dekanov prevzel opravila nadzorniške? Napeljano je in vtegne se tudi izpeljati, da dobijo šole vsakega okraja svojega okrajnega nadzornika, kteremu se naroča, da večkrat obhodi šole celega okraja, da ima skušnje, da vodi učiteljske posvete (konferencije), da je v okrajnem šolskem svetovavstvu poročevavec o šolskem stanju. Kakor se vidi, imel bi ravno nadzornik veliko oblasti čez šole in učitelje. Nadzornik pa bode, kdorkoli se izvoli, le samo dekan ne. Ali pa imamo zares po kmetih toliko najdenih, izobraženih mož, da se jim zamore toliko važna služba izročiti? Nikakor ne. Zamore kdo biti bogat fužinar, zdravnik, mesar, tergovec, posestnik ali kmet, ki umeje rudarstvo, zdravništvo, mesarijo, trgovino in gospodarstvo; ali zavolj tega še ni sposoben za šolskega nadzornika, kar se mu tudi v nečast šteti ne more, ker se za to učil ni.

Vprašamo tudi: Bode li posvetni, neplačevani nadzornik zraven svojega posla še toliko časa našel, da bi velikih dolžnost pri šolah ne zanemarjal? Je li upati, da se taki možje najdejo, ki bi tudi volje bili, žrtvovati se za šole, ob svojih stroških marsikaj storiti, česar so do sedaj dekani storili? — In če se tega vsega nadjati ni; če nimamo dosti izobraženih, samostojnih, radodarnih, za šolo iskreno vnetih mož: kaj bode z našimi šolami, kaj z učitelji pod nesposobnimi nadzorniki? Kaj imajo učitelji pričakovati od možev, ki o šoli ne umejo veliko? Utegne se jim prav mnogokrat zares spolnovati, kar je tisti ošabni učitelj v Beču rekel, češ, da nadzorniki šolski so dostikrat možje, ki niso sposobni učitelja presoditi. Ni treba preroškega duhá, da šolam napové dosti hude nezgodo, ako pridejo popolnoma v posvetne roke. Nesrečen učitelj, ki ima nevednega predstojnika; — s tem smo izrekli vso težavo, ki velikrat čaka vas, učitelji, ako se doverši, kar se pripravlja.

Naj obrnemo vašo pozornost še na drugo stran. Učitelj mora imeti za seboj veljavno oblast, da se na-njo opira pri svoji, dostikrat prav grenki službi. Posebno kar zadeva dobri red in pravični strah v šoli, je učitelju živo potreba viši oblasti, kateri je odgovoren, kateri so podložni tudi starši šolske mladine. Le če se učitelju bati ni, da imajo v svoje otroke zaljubljeni starši oblast, njega na odgovor postaviti, kadar mora kaznovati v šoli, je upati, da zamore dober red in pravičen strah v šoli ohraniti. Tako pa ne bode pri novošegnji šoli, kakoršno hočejo. Osnovano je (§. 18. 1 a), da ima šolski odbor vsake duhovnije, kjer je šola, šolo nadzirati, je li se pridno podučuje, in s šolsko mladino ravna postavno. Ta šolski odbor so pa ravno srenjčanje sami, med kterimi bi sicer imel domači gospod sedež, pa le en sam glas. Mislite si sami, kako bi se veršila obravnava v tem odboru, ako bi šlo za to, da se reši pritožba kakega srenjčana, čigar neporedni otrok je bil v šoli kaznovan. Bode li nepristrastnost tukaj vladala? Dvomimo jako; kajti je že tako, da kmet kmetu pomaga, in mogočen glas v teh rečeh imajo tudi — žene, matere! Rekel je svoje dni ob času, ko se je rimsko kraljestvo povse bilo že ugonobilo, verl govornik latinski: „babe vladajo naše starašinstvo; starašinstvo vlada Rim, in Rim gospoduje čez svet!“ — Oj vi, ki hočete učitelja osvoboditi duhovniških vezi, le glejte, da ga zakovali ne boste v železje srenjske kratkovidnosti! —

4. Ločenje cerkve od šole bislednjič tudi lahko krivično bilo slovenski narodnosti.

Malo je, kar se nekoliko časa za slovenščino dela po naših narodnih šolah. Za silo se otroci slovensko brati in pisati učé, toda v malokteri šoli se v maternem jeziku toliko izurijo, da bi stopivši iz šole gladko in brez pogrška kaj zamogli spisati. Če pa domača

šola vsaj toliko ne opravi, da bi se otroci pravilno slovenske, toliko lahke pisave naučili: kakov dobiček imajo potem, da so skoz štiri leta v šolo hodili? Vendar pa zaradi tega nikakor krivičiti nečemo gospodov učiteljev po slovenskih šolah; krivo je temu vse kaj drugega. Brez ovinkov rečemo: sostav (sistem) je kriv, da se otroci še maternega jezika prav ne naučijo. To pa tudi ni lahko mogoče, ako se morajo otroci v domači šoli zraven svojega maternega jezika še tudi težkega nemškega učiti. Da se človek tujega jezika pravilno nauči, je treba vendar nekoliko zrelosti, večletne marljivosti in — mnoge vaje v besedi. Nima še primerne zrelosti, ktere je potreba, da se tuj jezik dobro nauči; nima dovolj časa, da nemško slovnico do konca izdela; nima slednjič doma priložnosti, v nemški besedi vaditi se. In tako se godí, da šolska mladina, ko v šolo hoditi neha, prav za prav nobenega jezika prav ne umeje, ne slovenskega in ne nemškega, ker je v šolskih letih za izurjenje v dveh premalo časa in moči premalo.

Nekteri zares nespametni ljudje dolžijo zavolj tega šole, češ, da so za nič. Pa pomislite vendar v ime Božje: kaj bi, postavim, učitelj na gornjem Štírskem v šoli opravil, ko bi se mu naložil, da se imajo njegovi nemški otroci nemškega in slovenskega jezika naučiti? Vspéh bi bil ravno takošen, kakor večidel pri naših šolah: nemški otroci bi ne znali prav, kakor se v knjigi rabi, svojega maternega jezika; slovenskega, tujega, pa manj, in tako bi se tudi reči zamoglo, da so one nemške šole za nič. Ali to očitaneje bilo bi v resnici ravno tako krivično, kakor je zastran naših šol. Vprašajte enkrat marljivega in izurjenega učitelja, ali mu je mogoče, v kakih dveh letih slovenske otroke dvojnega jezika naučiti, in rekel vam bo odkritoserčno, da to mogoče ni. Tedaj ne šole, in ne učitelja dolžiti, ampak edino le nepraktično sostavo v slovenskih šolah.

Zopet drugi, in teh je število veliko in glas mogočen, tirjajo, da naj bi bile naše šole celó nemške, češ, da učenost je le v tem, da človek nemški zná. Če ravno to ni res, kajti je jezik le ključ do omike, pa ne omika sama, jih je vendar mnogo tudi iz kmečkega stanú, ki neprenehoma tirjajo, naj bi šole pri nas (na Štírskem) nemške bile. Kmečkim ljudem radi to zahtevanje prizanašamo, ker stvari na tanko ne poznajo, in ker ima zares do sedaj pri nas nemški jezik v pisarnici in obertnii edino veljavo. Vendar nas pa to ne plaši izreči resnice, da pri nas nemške narodne šole nikdar dobrega vspeha imele ne bodo. Od kar so po Slovenskem vpeljane šole, se je do naj novejših dobe v njih le nemško učilo, ter bila je slovenščina pod kaznijo prepovedana. Pa kakov sad so rodile te šole? Nemškega jezika so le tisti otroci se nekaj naučili, ki so ga od doma že umeli in tudi doma priložnost imeli nemško govoriti; ogromna večina drugih otrok je v nemškem ravno toliko kaj zmogla, kakor žaba pri orehu. Iz takih šol so prirasli oni ljudje, ki dan današnji vrešijo po nemških šolah, sami pa tako malo nemškega jezika umejo, da je smejati se ali pa jokati, če ti reveži kaj nemškega napišejo. Ti ljudje sami so živ dokaz, da narodne šole na nemško kopito nasajene med Slovenci ne veljajo. — Le kateri so imeli priložnost doma ali med vnanjimi ljudmi vseskozi nemško govoriti, ali kateri so obiskovali višji šole, ti se znajo bolje nemško odrezati. Ali — in to še enkrat povdarimo — večina slovenskih otrok, ktera dokončavši domačo šolo gre k domačemu delu, ni imela od prejšnjih nemških šol skorej nič koristi; in vendar se mora pri šolski osnovi na to gledati: „da národna šola v resnici koristi večini otrok, in da zamorejo bistrejši glavice brez nevarnosti prestopiti

v latinske šole. Naša in vseh, kateri pravi namen národnih, domačih šol poznajo, misel je toraj ta: da naj bodo národne šole pri Slovencih slovenske, kakor so pri Nemcih nemške, pri Italijanih italijanske, pri Hrvatih hrvatske, pri Madjarih madjarske, pri Francozih francoske; da se pa v zgornjem razredu (3.) počenja prvotni poduk v nemškem jeziku, da zamorejo, kateri so za to namenjeni, prestopiti v 4. razred glavnih šol. Tukaj bi imel v mestnih šolah na Slovenskem poduk v nemščini tam začeti, do kamor se je v domači šoli dognal in napredovati tako, da se v njem s podukom, kakoršen je za gimnazije in realke odmerjen. Po tem takem bi moral učni jezik v četrtyh razredih po glavnica, kakor tudi po nižjih gimnazijalnih in realnih razredih za slovensko mladino slovensk biti, in nemški jezik bi se učil kot vsak drug potreben predmet. Skušnja bi pa gotovo pokazala, da bi se mladina sicer nekaj pozneje, toda dobro in temelito nemškega jezika naučila, ker bi imela izurjenost v maternem jeziku, jasen zapopadek (zaumen) o skladu jezika, kar je neogibno potrebno za naučenje tujega jezika. Tako pa, če se v narodni šoli že jeziki mešajo, se tudi mladini glava meša, ter se ne nauči ne enega, ne drugega jezika; in ravno ta soderga je kriva, da nimajo naši slovenski dijaki čverste podlage, na katero bi se opiral nauk, ki je gimnazijam odmenjen. Kdor na pesek zida, ne more ne visoke ne terdne hiše postaviti.

Zdaj vidiš, dragi bravec, zakaj da se poganjamo za materni slovenski jezik v domačih šolah. Ker pa prosti ljudje tega ne umejo, ponemčevavci pa umeti nočejo, zato se odmeva po več krajih nespremišljeni glas: nemške naj bodo naše šole! In če pride šola zares v oblast takih ljudi, bi se gotovo slovenščini v domačih naših šolah še hujše godilo, kakor zdaj: mili materni jezik slovenski bi se po večem pahnul iz národnih šol! Kakor pa skušnja kaže, bi se tudi za naprej v takih nemških šolah veliko prazne slame mlatilo!

Tako bi tedaj ta in vsaka tej enaka šolska osnova, ki vzame cerkvi šole, krivična bila staršem in otrokom, srenjam, učiteljem, in slednjič tudi národnosti slovenski. Ločenje cerkve od šole, kakor so ga namenili novotarji, ki bi radi dosti pre naredili kar je do zdaj čversto stalo, bi slabilo državno poslopje, kteremu je ravno sv. katoliška vera in kristjanski duh po naših družinah naj močnejši podlaga. Lahko, da v šoli bi verski poduk ne bil glavna reč in ne imel potrebne nega vspeha; poglavitna reč bi bila le prerada poduku, učiti otroke, kako naj prav po kertovo mislijo in delajo le za ta svet. S tem pa se zadušuje keršansko življenje; navdaja se otrok s posvetnim duhom, kateri ne pusti človeku iskati, kar je nebeškega, večnega, ampak ga naganja, da le za sedanji čas skerbi. Komur ni sv. vera naj viši in naj potrebniši reč, za tega nima prave vrednosti! Zarod, ki ga izredé preveč posvetne šole, je brezbožen in posveten. Verozakon namreč ni teorija, ampak je življenje; hočem reči, da ni toliko za glavo, temveč za serce, da voljo in djanje. „Kdor moje zapovedi ima (t. j. pozna) in se jih derži, ta je, ki mene ljubi“ (Jan. 14, 21), govori Sin Božji. In katehet v šoli ni učitelj, ki svojo reč v eni ali v dveh urah na teden opravi, ampak je služabnik Božji in namestnik Kristusov, ki mora otrokom djansko kazati, kako se vse to zveršuje, kar velewa sv. vere nauk. Katehet tedaj mora mladost pod svojo roko imeti, ter jo k keršanskemu življenju napeljevati, v čemur ga nihče motiti ne smé. Bolj ko se mladost v šolskih letih nauči keršansko živeti, boljši je šola. Ta kristjanski duh, kterega se mlade serca v dobri šoli vnamejo, je človeku ravno to, kar je umna roka orglarjeva na orglah. Brez njega ostanejo tudi naj verliše

orgle nemo orodje, ali pa nesoglasno renčijo, ako ne-skušena roka na nje bije. — Kristijanski duh pobožnosti mora otroku pravo pot kazati, ga ravnati pri vsem. Druge vednosti šolske so kakti piščali pri orglah; te vednosti človeku v resnici le koristijo, ako jih kristijanski duh prav obrača, da človeku strežejo pri njegovem prizadevanji, doseči svoj večni cilj. —

Vzemite pa cerkvi nadzor v šoli; stesnite ves poduk verski v učenje v šoli za kake dve uri na teden in k večjemu še v kake verske vaje, zvežite cerkvi roke, da s šolsko mladino družega opraviti nič več nima; izročite učitelje vradnikom in srenjčanom: — in izgnali ste iz šol pravega duha, zapravili šolam blagoslov Božji, družinam kristjanskim pa in vsi deržavi vzeli pravo нравno moč! — Non quis, sed quid.

Ogled po Slovenskem in dopisi.

Iz Ljubljane. Naj veči del duhovnov, zlasti fajmoštrov ima opraviti s tistimi „preljubeznjivimi“ poštevami, preštevi, odštevi, razštevi itd. itd., pri čimur se veliko lepega časa zgubi, še zlasti, ako delavec nima pomočkov in prilajškov. Take terpine naj zavernemo na „Interessen-Tabellen“ g. Gustava Dzimski-ga, ki so ravnokar prišle na svetlo. V njih dobiš na en pogled, koliko obrest iz naša jistina (kapital) od 1 pa do 10000 gld. v kolikor koli dnevih ali mescih, in sicer od $\frac{1}{2}$ do 10 odstotkov. Tudi tabela, iz ktere precej razvidiš, koliko dni je vmes med kterima koli dobama istega leta, utegne večkrat prav dobro služiti. Delo v velikem kvartu obsegajoče 13 pól je po 1 gl. —

— Iz briksenškega duhovskega imenika, ki smo ga ravnokar prejeli od dobrotnega prijatla, je razvidno, da ondota škofija ima zdaj že 90. škofa. Pervi trije so zaznamnjani med svetniki: sv. Kasijan (ki je v Imoli mučenstvo preterpel), sv. Lukán in sv. Ingenuin. Poslednji je pastiroval krog l. 605, prvih dveh letnica ni zaznamnjana. Več vmés jih je bilo kardinalov, in sicer poslednji s to častjó Andrej Avstrijski l. 1600. Trije zaporedoma so bili iz pl. družine Spaurov (naj berže izmed tistih blazih Spaurov, kterih eden je uno leto Pija IX spremljal, ko so bili na begu v Gaeto, iz česar bi se zopet poterdilo, kako se v dobrih družinah strah Božji dedva od rodú do rodú). Sedanji škof, od l. 1856, so mil. gosp. Vincencij Gasser, dr. bogoslovstva, hišni prelat in prestolnik Nj. svetosti, rimski patricijar, posestnik več avstrijskih redov itd., rojeni v Incingu 30. vinotoka 1809. Briksenško s Vorarlberškim vred ima 387.507 duš, 199 fará, 156 kuracij, 34 lokalij, 76 ekspozitur, 234 beneficij in kaplanij, 830 duhovnov v pastirstvu in 100 družih, 411 redovnikov, vsih skup 1341. — V Vorarlbergu je sedanji knezoškofijski briksenški véliki namestnik mil. gosp. Jan. Nep. Amberg, imenovani škof iz Evropus-a, posvečeni škof briksenški od l. 1865. Škofija ima mnogotere duhovne redove, kakoršni so: Avguštinci v Neustiftu do 60 (le-ti oskerbljujejo gimnazijo v Briksnu); norberčanov v Viltenu čez 40; dalje cisterčani, benediktini, serviti, frančiškani, kapucini, redemtoristi. V Insbruku in Feldkirhu imajo oo. jezuiti svoje vstave in šole. Veliko tirolskih duhovnov je v misijonih ali sicer v službah po družih mestih, kakor: v Rimu, v Jeruzalemu, Nazaretu, v Ameriki, Afriki itd. Ženski redovi štejejo 1024 oseb, ki se pečajo z odrejo mladine, s strežbo pri bolnikih, ubožnih, sirotah itd.

Z Doboveca. Ravno smo v kumski okolici skončali tridnevnicu. Ljudstvo se je pobožnosti sploh vdeleževalo, mislim, da ne le zavolj velikonočne spovedi, ampak zavolj obilnišega duhovnega dobička in zavolj tolike stiske katoliške cerkve sploh in posebno sv. Očeta papeža Pija. Ljudstvo ni bilo le v cerkvi, dokler bi bilo spoved opravilo, ampak pri vsih sv. mašah so bile cerkve

napolnjene, kakor ob nedeljah. Tega bi ne opomnil, ker pri slovenskem ljudstvu to ni kaj nenavadnega in je bilo gotovo drugod tudi tako vkljub vsim pohujšljivostim današnjih časov, ki se v deželo vsiljujejo. Opomnim pa le zavolj posebnega prigodka, kteri bo enim, se vé da, le primerljivej, naključje, drugim pa zná tudi kaj več biti. Opomnil sem na praznik Marije D. Oznanjenja — o začetku tridnevnic: „Delajmo pokoro, dokler je dan.., znabiti je za marsikterega zadnji čas...“ Kdo bi bil mislil, da se bo tako naglo stara resnica poterdila! Mož, nekaj čez 50 let star, zdrav kakor po navadi, opravi svojo pobožnost precej prvi dan. Drugi dan popoldne nekaj na njivo vozi. Še enkrat bom pripeljal, pravi ženi, potlej naj bo dosti za danes. Doma nekaj lahkega na voz vzdiguje, ter pravi: Kako je to, da te male reči ne morera vzdigniti? Zastavi še enkrat in hoče vzdigniti, se zverne in — bila je duša pred sodbo Božjo; — tudi ne enkrat ni več dihnul. V nedeljo smo hodili vsi k službi Božji memo njegove mertvaške truge in stali na njegovem grobu. Molčé, pa vsem zadosti razumljivo je nam oznanoval resnico: Delajmo pokoro, dokler je mogoče! znabiti je še za marsikterega družega tridnevnic bila zadnja gnada, — zadnji čas! „Bodite pripravljeni, ker ne veste ne ure, ne dneva.“ (Mat. 25, 13.)

Iz št. Ruperta na Dolenskem. M. K. — Od več krajev se slišijo veseli glasovi, kakó pobožno so verniki tridnevnic obhajali, da je čitatelj Zg. Danice do solz ginjen pri toliki gorečnosti v sedanjih žalostnih časih. Tudi naši farani so se 7., 8. in 9. sušca tako goreči pri tridnevnic skazovali, da je bila pri vsih duhovnih opravilih — zjutraj in popoldne — cerkev polna; 700 ljudi je ss. zakramente prejelo, in tudi za sv. Očeta so lep dar zložili, kakor je Danica že naznanila. Bog daj stoteren sad.

Komaj so veseli dnevi minuli, že nas je zadela velika žalost, ker 13. sušca zvečer po dolgi bolezni je nemila smert vzela našega vis. čast. gosp. fajm. Vinc. Vovka, dosluženega dekana, ki so bili pri nas 12 let in 9 mescev. Že prvo leto so bili začeli lepšati našo staro imenitno gotiško cerkev, ki so jo v čistem umetnem kusu popolnoma obnovili in s tem velike zasluge, pa tudi poseben slovez pridobili. Napravili so znani véliki altar iz belega in pisanega marmorja, stranska zidana z marmorjem oblečena altarja, križev pot, kerstni kamen, monštranco, dragoten kelih in veliko druge cerkvene naprave, obleke itd. — vse v gotiškem zlogu. Na pokopališu so zidali lepo kapelico, in podružnice vse so olepšali, pa tudi duhovsko stanovanje v kaj lep red djali. Večkrat so rekli: „Delati in moliti mora človek, dokler je živ.“ In kakor so učili, tako so sami delali. Do zadnjega je bila njih skerb za cerkveno lepoto, in vedne njih besede so bile: „Za Boga ni nobena reč prelepa in ne predraga.“ Veči del svojega premoženja so v cerkveni kinč obrnili, in malo časnega premoženja so zapustili. V oporoki so hišo, ktera je bila zadnje njih delo, in dva vinograda izročili trem sesternim hčeram do smerti; po njih smerti pa je hiša in en nograd za enega duhovna v pokoju, drugi nograd pa farovžu ostane. Nepopisljiva je žalost cele fare, in v nepozabljivem spominu pri nas ostanejo.

Pokazala se je pa tudi ljubezen cele fare do ranjcega duhovnega pastirja posebno pri mertvaškem odru. Od petka, ko so v Gospodu zaspali, pa do ponedeljeka, da so jih zemlji izročili, je bilo polno ljudi, ki so serčne zdihljeje in goreče molitve za njimi v večnost pošiljali. Pri njih pokopu se je bilo še iz družih duhovnij ljudi v obilnem številu zbralo, in prišlo je bilo 27 duhovnov spremet truplo svojega dobrega in resničnega prijatla na pokopališe. Sv. mašo so služili prečast. g. Janez Kerst. Novak ter so pokopali svojega nepozabljivega

prijatla. Lepa hvala od farmanov prečast. gosp. korarju za to delo keršanskega usmiljenja! Ogovor so imeli prečast. g. dekan Jož. Rozman, ki so priserčno skazovali skerblijnost, gorečnost in zasluge ranjcega. Velik je bil jok med govorom, ko so popisovali toliko zgubo. Bili so ranjki dobrega in mehkega serca, resnični in odkritoserčni, vneti za domovino, ljubili so pravico, zavračevali pa čez vse lakomno skopost in odertijo. Po pravici se mora tudi reči, da so zgubili gg. kaplani svojega očeta, farani skerbnege pastirja, revni pravega Samarijana.

Kamnje, 31. sušca. V naši dolini nam nemila smert kervave rane seka. 10. t. m. sem bil tužen častitemu občinstvu naznanil smert č. gosp. L. Sušnik-a, župnika Kriškega. Pa danes moram ravno tako žalostinko oznaniti č. gg. čitateljem. Po tri tedne terpeči hudi boleznii so umerli č. gosp. J. Pirc, fajm. Rihemberški, predvčeranjem. Bog jim daj večni mir in pokoj! Rihemberžanom pa enakega naslednika. Milostljivi Bog nam ostale domoljube brani smertne strele. J. V.

Iz Kolovrata, 22. sušca. (Konec.) Kmalo za tem, 22. sveč. popoldne, se prične slovesnost v Blagovici, fari nad Krašno poleg vélike ceste. Kako pripravno izvoljen je bil ravno ta kraj za slovesno obhajanje sv. tridnevnice, je razvidno iz tega, da, akoravno šteje fara ali prav za prav lokalija le 1000 duš, jih je bilo v tih treh dneh obhajanih do 1000; ker so se namreč razun domačih tudi bližnji farmani slovesnosti močno vdeleževali. Tudi tukaj se je pridigovalo po dvakrat na dan. Vnanjih gg. duhovnov je bile tudi tukaj 7 z gosp. dekanom, ki so imeli sklepni govor.

Močno ginljivo, serce k svetim pobožnim občutkom in nebeškemu razveseljenju spodbudujoče je bilo milo priterkovanje, ki se je pričelo po opravljeni véliki sv. maši in slovesni molitvi za sv. Očca Pija IX pri zahvalni pesmi, ter je skozi cele pol ure terpelo. Tako je bilo tudi o pričetku slovesnosti. Ljudstvo, vse ginjeno, ne more od prelepe cerkve. Le en glas se sliši: O škoda, da je že konec! Pri odhodu gosp. dekana in pri treh-dnevnih slovesnostih pravih misijonarjev gg. J. Z. in T. J. zvonovi zopet priterkovaje prav milo zadoné, ter blagim gospodom še pri odhodu prav serčno zahvalo pojó. Ljudstvo pa vse ginjeno, skoraj da vse solzno, milo pogleduje za odhajóčimi blagovestniki, za svojimi res da vselej tu na Božji zemlji zanesljivimi, iskrenimi prijatelji. Res je, mislim odhajóč sam pri sebi, zdaj spoznam, da pravo veselje je le tisto, ktero nam Bog dá. Radost, veselje ostane le stanovitno, ako nas povzdigne iz zemeljske doline, iz zemeljskih rév tje v nezmirne nebeške višine, v našo pravo prelepo domačijo, v sv. nebesa. Oj blagor tebi, verni, pobožni kristjan, ti si edini izmed vsih zemeljskih prebivavcev, ki to nebeško veselje v sercu občutiš. Čast in hvala Tebi, Oče večni! za blagi dar sv. vere, ker ona edina je, ki nam to blago, serčno veselje obrodi. Zato pa tudi hočemo zvesto ohraniti vero svojih očetov in jo serčno braniti zoper vsakoršne napade. —

Poglejmo malo še v Kolovrat. Svet tukaj je tako gorat, toraj fara skoraj popolnoma ločena od družih in bolj zaperta, skrita, pa tudi farmani tako silno razstreseni po hribih; torej bode vdeleževanje gotovo pičlo. Pa dragi prijatelj, le malo poterpi in kmalo spoznaš svojo zmoto. Komaj utihne zvon, ki 14. sušca popoldne ob eni verne k molitvi prične vabiti, že ti ljudstvo z vsih hribov vré proti svoji farni cerkvi. Ob $\frac{3}{4}$ 2 se zvonovi veselo priterkovaje oglasijo in verne k pobožni molitvi sv. rožnega venca vabijo, kterege, kakor navadno vsako nedeljo in vsaki praznik $\frac{3}{4}$ 10, je tudi te dni pa vselej popoldne pred pridigo nek možak glasno molil s petimi očenaši vred za sv. Očeta in sv. cerkev in z

molitvico: Prečastita nebeška Kraljica *) itd., kakor navadno. Po rožnem vencu je bilo poklicanje sv. Duha, ki naj verne razsvetli, da te dneve sveto obhajajo Bogu na čast, sebi pa v zveličanje. Potem je nasledovala pridiga o terpljenji sv. cerkve. In tako so se veršile do konca pobožne opravila.

Naj opomnimo še, da v torek so bili prevideni domači g. fajm. J. Novak, ki se od 28. pros 1867, ko so bili prvič od mertuda zadeti, niso nič še opomogli, zdaj pa že od adventa skoraj nobenkrat niso maševali. Ginljivo je bilo viditi toliko ljudstva in tudi gospode duhovne z gorečimi svečami med pobožnim „sveto“ — petjem spremljati Jezusa v presv. Reš. Telesu. Ljudstva bilo se je ta dan v Kolovratu silo veliko zbralo. Ob 10 je bila pridiga o sreči, ktera pobožnemu priraste iz v resnici keršanskega življenja. Za tem velika sv. maša, molitev za sv. Očeta, zahvalna pesem in priterkovanje skozi pol ure. Obhajanih je bilo krog 900. Osem vnanjih gospodov duhovnov je pri slovesnosti pomagalo.

Iz Predoselj. J. Š. (Posnetek.) Tudi pri nas smo 13., 14. in 15. sušca obhajali tridnevno opravilo, in sicer po volji prečast. g. dekana kranjskega v bližnjih farah dekanije vsi ravno omenjene dni, da se preobilno ljudstva v eno faro ne snide, kakor je navada o pustnih dnéh v Kranju, ter bi še v cerkev vsem ne bilo mogoče. Dasiravno je ljudstvo pred pustom in presladkega imena Jezusovega navadnih odpustkov večji del se obilno vdeležilo, vendar tudi tridnevnic ni zamudilo. Marsiktera ovčica, že morebiti zgubljena, se je te dni k svojem dobremu Pastirju vernila, marsikteri zdihljej je šel k Bogu za ohranjenje sv. Očeta papeža Pija IX itd. Ko bi bilo le spovednikov mogoče več dobiti. Kako naše ljudstvo sv. Očeta papeža serčno ljubi, je pokazalo z lepim darom zanje (57 gl. 20 kr.); dve osebi ste dale v tružico po 10 gl., skupaj 20 gl. Ako se pomisli, da so predlanskim 4 stranske altarje nove napravili, letos pa so se za vélikega pogodili, ki ga bode delal gosp. Ozbič iz Kamnika, je to res veliko v sedanjih časih. Ljudstvo pač dobro vé, da njegovo veselje, njegova olika je v cerkvi, njegova sreča pri sv. Očetu in v sv. veri; drugo je — minljivo.

Od Drave, 29. sušca. Danes se v cerkvi bere sv. evangelij, ki pripoveduje, kako so judje kamenje pobirali, da bi Jezusa pobili. Kdo se ne spominja na kamenje, ki se je predzadnjo nedeljo po marsikterem mestu, zlasti pa v Mariboru premetovalo. Tudi današnja „Marburger Zeitung“ pobira kamenje, ki se prederzne ziniti, da bi škofje bili zmožni tudi celo še Avstrijo pod nič spraviti, ako njih glas obvelja! Nekoga, ki je pisal vvodni članek v 39. listu omenjene Mariboržanke, tako grize in bôde, da kar cvili, ker svitli cesar odlagajo, da nove zakonske postavne ne poterdi. „Če se kmalo ta postava ne poterdi, smo zgubljeni,“ tako modruje. „Sedanji ministri morajo odstopiti, in potem, — potem — groza obide vsakega domorodca, če to premisli, potem pridejo „Rauscher u. die Fluth, die alles Leben in Oesterreich vertilgt, die Oesterreich vernichtet.“ Ali je že kdo slišal veči fanatizem in zvijačnost? — Ker jih je sram, da cela Avstrija vé, kako sirovo so se 23. zvečer obnašali, se Mariboržanka 25. t. m. l. 37 hoče opravičiti, in potuhnjeno oprašuje po začetniku te sirovosti. In kaj mislite, koga dolži. Ne župan ne policija, nihče ni trohice zanemaril in zakrivil: — prijatli konkordata so to napravili, da bi nasprotnike zamogli preganjati. . . Velika je Dijana Efežanka; pa velika tudi zvita Marburžanka!! Ali kdo ji bo verjel?

Sicer se po mestu vé, kdo so bili, ki so hotli, da

*) Ta molitvica se kaj močno moli po celi fari zvečer po rožnem vencu, kakor tudi v šoli vsakikrat po dokončanem nauku.

naj se šipe potrupajo, kjer koli ne bodo okna razsvitljene, le Marburžanka tega vediti noče. — Kako daleč da smo prišli, lahko iz tega spoznate, da se danes na tiho nedeljo (Dom. Passionis) že v drugo v mestnem gledišču igra veseloigra: „Die Mönche, ein Abenteuer im Kloster der Karmeliterinnen.“ — Pervokrat se je igrala v četrtek, 26. t. m. Ljudi je bilo vse natlačeno. Pa recenzent v „Marb. Ztg.“ pravi, da so ljudje dosti kaj hujšega pričakovali. „Der Titel und die frühere Strenge der Theaterzensur liess die Erwartungen des Publikums unbefriediget (!). Kaj so neki ljudje pričakovali, ako jim to ni zadosti, da se v svetem postnem času, ko se ima vsak kristjan k spovedi za veliko noč pripravljati, spoved in cerkvene osebe očitno zaničujejo? Bi bili mar radi, da bi kacega ubozega meniha iz kože devali? — ali da bi naj slavniši „lichtfreundi cele Avstrije“ med pavkami in trobentami po razsvitljenih ulicah konkordat v Dravo vlekli? — Radi bi vedili, koliko jih bo o pravem času velikonočno spoved odpravilo, katerim se ta igra še ni dosti spotikljiva zdela. V Gradcu se je sicer tudi igrala, pa tam osebe niso v redovniškem oblačilu na oder prišle, v Mariboru so celo korarja z rudečimi nogovicami, križem in mucetom na oder postavili. — „Slov. Gospodar,“ je obsojen za 30 gl. in zgubi 60 gld. kavcije, zarad zamujene čujočnosti. Tiskar je oprostjen.

Tako se godi v Mariboru. Bog daj vsim bravcem „Daničinim“ veselo Alelujo!

Naj omenim še zanikarne knjižure: „Was bringt uns das neue Ehegesetz“, ki novo postavbo hoče zagovarjati s tem, da na cerkveno postavbo udriha, kolikor more — in to po šegi tacih, ki za svojo reč pravih dokazov nimajo. Justinijan je po učenosti tega spisatelja neimenovanca živel v 10. stoletji. Kako dela pisun s teksti, kaže n. pr. to-le: „Die Worte des göttl. Stifters: „„Mir ist alle Macht gegeben im Himmel““ — sie genügten dem geistl. Machthaber nicht, und darum sollte es fortan (von 1856) heissen: — „„und auf Erden...“““ Iz tega in družih pokvarjenih stavkov hoče pojasniti, češ, da cerkev ima toliko zadržkov v kanoniškem zakonskem pravu, da se takse plačujejo. Zagovarja tudi civilni zakon, ker s številkami dokazuje, da je tam manj nezakonskih otrok, kjer se je sprejel civilni zakon; pa kaj ko ne more skazati, ali so taki otroci v resnici zakonski? Nevednim utegne knjižura škodljiva biti zavolj tega, ker volk je med ovce prišel v jagnječji koži, kajti na vsaki strani ima več stavkov iz sv. pisma in se posebno pobožnega dela, vedno mu je pri roki beseda „fromm.“ Kaj pa, da je kej močno „fromm“ po Lutrovo, Husovo itd., kdor sv. pismo kazi in hoče bolje vediti, kaj je katoliški zakon, kakor pa škofje in sam rimski papež!.. Še izgled njegove syllogistike: „Dass der Geist des Gesetzes ein streng katholischer ist, dafür bürgt der §. 64, worin es heisst, dass Eheverträge zwischen Christen und Nichtchristen ungiltig sind.“ Eto ti je učenosti, da je kaj! Človek, kateri ne vé (ali noče vediti) razločka med „katoličan“ in „kristjan“, nas hoče podučevati o katoliškem zakonu. —

Iz Gradca piše nekdo v „Slovenski narod“, da Nemec Oskar Šmidt koledva za slovenskega poslanca na južnem Štajarskem. To bo koli ravno tisti Šmidt, ki so ga pred nekako dvema letoma graški gg. bogoslovci tako moško zavrnili, ker je ta učeni gospod človeku podobo Božjo odrekoval ter ga opečaril. Pa ne da bi hotel gosp. profesor tudi dunajsko zbornico s to preblazeno doktrino osrečevati, — in na vse zadnje celo v imenu štajerskih Slovencev? Dandanašnji je vse mogoče. —

Slovstvo.

„Die Ehe und das II. Hauptstück des bürgerl. Gesetzbuches“ von Kardinal Rauscher. Wien 1868. Braunmüller. Ta potrebam časa primerna in izverstna knjižica slovečega pisatelja je prišla ravnokar na svitlo v drugem natisu v lepi obliki in po nizki ceni (60 kr.), ter obravnava pomen zakona v poganstvu in katoliški cerkvi, zgodovino zakona in njegove postave v cerkvi in cerkvene pa državne zadržke, kakor tudi zakon med nekatoličani in civilni zakon itd. Želeti se mora, da bi se s to knjižico natanko seznanili ne le duhovni, ampak tudi omikani neduhovni. Resnica se nikoli ne stara, in naj se tudi zdaj in vselej nje tehtnost prevdarja pri mirni kervi.

Paterfamilias. Pastoral in Beispielen von A. Kerschbaumer. Schaffhausen. Hurter 1867, S. 799. (C. 3 gl. 50 kr.) Že pred nekterimi leti je izdal dobro znani pisatelj pastirstvo za šolo, zdaj ga je na svitlo dal pod imenovanim naslovom bolj za življenje, in hoče z njim novince vneti in spodbuditi za resnobno djansko življenje, druge že vajene duhovne pa v novič oživiti za večji gorečnost, ker slehern vé, kako treba je: ut resuscites gratiam... Ko v vvodu omeni bolj splošne tvarine v praktičnem oziru, govori v 1. delu o zasebnem življenji duhovnega pastirja, namreč kar zadeva njegovo umetnost in znanstvo, gospodarstvo in razvedrovanje, popotovanje, politiko itd. V 2. delu razlaga službo duhovnega učenika v cerkvi in v šoli v zgledih tako živo in obširno, da obsega vse zadeve homiletike. V 3. delu govori o službi Božji in njenih obredih, tedaj ne le o sv. maši in ss. zakramentih, ampak tudi o sv. časih in krajih, o cerkvenem lepšanji, godbi itd. V 4. delu obravnava pastirstvo v tesnem pomenu, ter kaže dobrega pastirja v dotiki z mladostjo, kerš. družino, grešniki, bolnimi, umirajočimi, krivoverci itd. Ne moremo posameznih tvarin obširno raznanovati; le toliko smemo reči, da se bo iz te obširne knjige slehern čitatelj naučil obilno novega in koristnega, ter bo spodbujen k novemu premišljevanju za svojo pastirsko službo.

Unterhaltungen über die populäre Predigtweise vom Bischof Dupanloup. Deutsch Freiburg 1867. Herder. S. 448 Pr. 1 Th. 10 Sgr. Tudi to izverstno delo (že v Danici omenjeno), sad večletnega premišljevanja in skušnje z ozirom na potrebo naše dobe ni toliko za šolo in učenost, kolikor za djansko življenje duhovnih pastirjev pri pridigah in katehezah v prav poljudni in prijetni, očetovski in živi besedi. V triletnem obredu razlaga v pridigarskih obrisih vse nauke sv. vere v prav času primerni obliki. V vvodu povdarja poljudnost nauka, ter za zgled jemlje samega Božjega učenika, in razkazuje, da le poljudnosti dan današnji manjka (kteri skušeni duhoven ne bo tega priterdil). Potem kaže v 1. delu, da pridige morajo biti žive, namreč za poslušavce, in obravnovane z vso gorečnostjo; podučivne, to je jasne, določne, v tesni zvezi in vse obsegajoče; branivne (apologetične) zoper vse napade nasprotnikov, sosebo naše dobe; in zadnjič spodbudivne, ker se mora duhovni pastir do serca oberniti pri sleherni priložnosti (ex abundantia cordis). V 2. delu kaže, kako mora katehet sploh in posebej podučevati in odgojevati, ne ko ojster učenik (pedagog), ampak ko oče, ter za pravilo imeti izrek sv. Avguština: ama et fac, quod vis; dalje kaže na zgodovino kerš. katehetike in na zgled vsih zgledov Jezusa Kristusa med malimi, ter uči v zadnjem delu, da dan današnji mora katehet v šoli in cerkvi to namestiti, kar domači izreji o keršanstvu primanjkuje, in prestavljavec sklene: To je prava pastirska beseda, ki je dan današnji bolj kakor kdaj tirja naš Gospod in Zveličar, Stvarnik in

Odrešenik naših duš; tirjajo jo duše same, ktere so v nevarnosti pogubiti se, ktere moramo rešiti.“

Naj bi po taci izverstnih iz skušnje posnetih bukvah prišel nov kvas v naše dostikrat enoterno pastirstvo, ter z novim duhom prešnil naše pridige in ka-teheze! —k.

Kaj je kej novega po domačem in tujem svetu?

(Z avstrijskimi temeljnimi postavami konkordat ni overžen.) Škofje gosposke zbornice so izročili predsedniku te zbornice slovesno pismo zastran razlaganja temeljnih državnih postav. Pervi člen teh postav namreč pravi: „Vsa sodnja oblast v državi se opravlja v cesarjevem imenu.“ — Te besede hočejo nekteri tako umeti, kakor bi nikjer v Avstrii ne bilo nikakoršnega družega sodnistva kakor le samo tisto, ki se opravlja v cesarjevem imenu in tedaj po državni oblasti. Zoper tako razlago oporekajo škofje, ker je lažnjiva. Zakaj ko bi ta razlaga veljala, bi ne le cerkveno zakonsko sodnijo overgla, temuč izrekla bi, da sploh katoliška Cerkev na Avstrijskem nima pravice iz svoje lastne moči kakoršno koli si bodi sodbo ali razločbo izreči, ktera bi vezala njene lastne ude ali vernike. Kupčijske, železniške in vse druge družbe iz svoje lastne moči prisojujejo ali odrekajo po svojih postavah pravice in dobrote svojim udom; kako bi se smelo Cerkvi kaj tacega odrekati? Kako bi se moglo neki v imenu cesarjevem razglaševati, če se ima katoličan iz katoliške družbe ali občine izločiti; če se ima odtegniti duhovnu oblast pridiganja, spovedi, maše; če sme duhoven vernika odvezati, ali ne? Te in take pravice, ki so gotovo sodnja oblast, opravlja Cerkev v imenu Božjem, od kterega jih je prejela, in sicer po vsem svetu; tudi nevarnikom ni nikoli prišlo v misel, da bi kristjanje to v imenu njih cesarja opravljali.

Avstrija pa se je v naročji katoliške Cerkve rodila, in v njem je odrastla; cesar voli skorej vse nadškofe in škofo, naj več kanonikov in veliko fajmoštrov; celo v škofijske semeniša sega vpliv državne oblasti; v Avstrii ni mogoče, da bi se vlada nič ne menila za katoliško cerkev in njeno vpravo; ni mogoče, da bi kaka avstrijska postava namen imela tajiti, da ima Cerkev svojo sodnjo oblast. Tudi parska in saksonska postava se glasite, da sodnja oblast izhaja od kralja; in vendar na Parskem in Saksonskem o zakonih le Cerkev po cerkvenih postavah sodi, ker državljanska postava se po svoji naravi ozira le na svetno sodnjo oblast, in na nikakoršno drugo ne.

Napčna razlaga unega člena je toliko bolj nevarna, ker so splošnemu stavku pomen dajali, vsled kterega bi avstrijski cerkvi še toliko pravic ne ostalo, kolikor jih ji splošnje državljanske postave dopuščajo, ker oropana bi bila pravice: v svojih lastnih zadevah iz svoje moči razločevati. Naravnost se je Avstrijanom že prištevalo, da po ti razlagi so dolžni imeti za zbrisano veljavo in moč tiste pogodbe, ki je sklenjena s svetim prestolom. Nobeden temeljnih členov pa, ako se mu razlaga ne vsiluje, se ne more tako tolmačiti, da bi bil v nasprotju s cerkvenimi pravicami. Te misli škofje v svojem protestu bolj obširno izpeljujejo. —

Zgornja zbornica v šolski obravnavi dober kosec cerkvene naloge ni Cerkvi prilastila, namreč „versko-nravne odreje“ mladine. Cerkvi je privošila le še učenje keršanskega nauka in vodbo verskih vaj. Naučni minister Hasner sicer povdarja, da v djanski izpeljavi ne bo tako hudo, da bo to naloga deželnih zborov, da on stavi naj večji tehtnost na versko-nravno izrejo, pa le bolj v ljudskih šolah, manj v srednjih, v naj višjih pa

da že malokdo konfesionalni značaj tirja. Rousseau in drugi nekdanji modrijani so nasproti tirjali, da bi se človek še le v zrelih letih verskega uka lotil: pravo pot pa uči in odkazuje le samo katoliška cerkev, kteri gre versko-nravna izreja po njenem poslanji. Tudi se pozneje ne bo dosti prašalo, kaj je ta ali uni minister obetal, ampak le, kaj postava govori. Da v djanji utegne marsikaj bolje biti, kakor bo ravno čerka govorila, tega se je nadjati; vendar ako obvelja načelo: kolikor naprej v svetni oliko, toliko manj v verski, se to ne pravi skerbeti ne za posameznega človeka in ne za državo, ktera v toliko večji zmešnjave pride, kolikor bolj vera peša. Vera pa mora pešati, ako se toliko bolj opušča verno-nravna odgoja, v kolikor više šole mladina stopa. To učijo vsi časi. Človek mora tudi od npravne strani imeti neprenehoma neke spodbudke, nekoliko sile, da svojih verskih dolžnost ne opusti, in vsak je vesel, kadar dolžnost spolni, da je bil k temu priganjan. Naredba spovednih listkov n pr. je majhna rečica, pa gotovo ena naj modrejših naredb v duhovnem pastirstvu. Tisuče mestnjanov leta in leta svojega življenja spoved in sv. Obhajilo opušča zato, ker jih nihče ne priganja, ako-ravno vedó, da so izločeni iz občestva katoličanov in zapadejo vse duhovne dobrote matere sv. Cerkve, če velikonočno obhajilo opušajo. Pa bo kdo djál: Sila nič ne velja. V tem ugovoru je velika zmota. Pervič, priganjanje k kaki dolžnosti še ni nobena sila; drugič, če tudi človek nekoliko siljen svojo dolžnost spolni, je vendar bolje, kakor pa da bi jo opustil. Ravno iz opuščanja verskih dolžnost prihaja, da človek postane nasprotnik svoje vere ali pa njenih pravic. Kdo vé, če je kdo unih, ki so agitovali za civilni zakon in za ločenje šole od cerkve, velikonočno spoved opravil? In če je ni, kakošen je to katoličan? Taki kakor suha veja pri drevesu; kaj če suha veja dobrega roditi za delo sv. Cerkve? —

Tolazilo pri tej reči je, da Cerkev zamore svoje lastne šole napraviti; ali drugo prašanje je, od kod pripomočke jemati? In to utegne v prihodnje zmiraj težej biti. Toda tudi v napravo taciš sol se ima vlada vtikati, in ne more se reči, da bi bile po sedanji osnovi popolnoma svobodne.

V posebni šolski obravnavi je govoril tudi gr. A. Auersperg in njegovi duši se je grozilo pred 80 odstavkom v silabusu, kteri za zmoto zaznamnuje stavek: „Rimski papež se more sprijazniti in naj se sprijazni in spravi z napredkom, liberalizmom in novošegno civilizacijo.“ Gosp. grof tedaj hoče, da naj se papež sprijazni z „napredkom“ Garibalda, Macini-a, Napoleona III? Naj se spravi s civilizacijo, ki kloštre ropá, škode preganja, premoženje grabi in prestole prekucuje? On hoče, da naj papež poterdí novošegno oliko in civilizacijo, ki ji je dober civilni zakon, ki nam namesto Adama določuje opice za perve očete in matere? Ali bo papež poterdil tisti „liberalizem“, ki pogodbe prelomljuje, ki terdi načelo nevtikljivosti, pa se vendar vtikuje v tuje reči, kadar njemu kaže, ki veruje le to, kar vidi, ki mu je denar in premoženje vse, vera le pomoček za časno blagernost? — Iz čverstega Thunovega govora bomo skusili o drugi priliki kaj posneti. —

Novo berilo iz vsih vetrov. Undan je na Dunaju umerl neki Nossi, ki je svoje dni tri hiše v loterijo znosil in je berač s svetom se poslovil. Že 10 let je milošnjo vžival, pa tudi taisto je v loterijo nosil. Našli so ga mertvega v stanovanji. Zapustil je silo loterijskih listikov, ki so bili vsi po letih zvesto nabrani. — Poslednji ameriški cerkveni zbor (1867) je nasvetoval 8 novih škofij in 4 apost. namestnij za združene države in ta nasvet je že v Rimu poterjen. Tako bo imela katol. cerkev v tih državah 7 nadškofij, 45 škofij, 7

apost. namestnikov. Ni še 80 lét, ko se je tam začela prva škofija; pred sedanjim papežem Pijem IX se je štelo le 25 škofij, katero število je zdaj narastlo na 59. Temu primerno se je pomnožilo o tem času tudi število vernih in duhovnov. Zastarela Evropa peša v veri, in ji na vse strani išče nasprotovati; mlada in krepka Amerika pa poganja vedno nove mladike. — Grof Alfred Potocki se ministru odpoveduje, ker se v konkordatnih zadevah ne zлага s svojimi tovarši.

Duhovske spremembe.

V goriški nadškofiji. Umerlo je letos že sedem čč. gg. duhovnov in sicer: Luka Nagode, spovednik na Sv. gori, 4. prosinca; Jan. Galli, administ. v Belvederu, 14. pros.; Jan. Visintini, vikar v Savodnji, 16. prosenca; And. Bonne, vikar v št. Lorencu pri Moši, 13. svečana; Štef. Breščak, kurat v Lokvah, 22. sveč.; Lor. Sušnik, fajm. v sv. Križu, 8. svečan.; Jan. Pirc, fajm v Rihenbergu, 29. sušca. — Prestavljeni so čč. gg.: Av. Čuk od sv. Tomaža v Savodnje za vikarja, in potlej k sv. Križu za administrat., Jan. Velikonja s Sv. gore v Savodnje za vikarja, Angel Trevisan iz Kravljia k sv. Lorencu pri Mošah; Fr. Peršič, vojaški kaplan v pokoju, v Lokve; gg. Pavlin Perini in Nikol. Nojella, oba iz videmske nadškofije, sta prestopila od tam, prvi za kaplana v Verso, drugi za kaplana v Vila-Vicentino. — Izpraznjeni ste fari: Sv. Križ pri Ajdovšini in Rihenberg.

V Novomestu je umrl 4. t. m. gimn. prof. č. o. I noč. Gnidovec. (Prihod. več.) R. I. P.!

Dobrotni darovi.

Za sv. Očeta. Zavračani so darovali sv. Očetu o tridnevnic 5 gl. 60 kr. in prosijo ponižno sv. blagoslova za dušne in telesne potrebe, za stanovitnost v dobrem in za srečno zadnjo uro. — Z Iga: č. g. Jernej Kosec 1 ces. zlat s pristavkom: „Prosim blagoslova pobožno živeti in srečno umreti.“ — Mica Zvonec 1 dvajsetico, Alena Kozina 1 dvajset., Mica Meglič pol gold. sr., Marija Borštnar 1 gl. sr., gospa Šeibl 1 gl., A. P. 1 gl. sr. (Opom. Pol gl. sr. je več. Vr.) — vsi z željami: „Da bi nam Bog na Vašo prošnjo, sv. Oče! podelil, česar potrebujemo za dušo in telo.“ — Z Dobropolja 15 gl. 20 kr. zbirka o tridnevnic s pristavkom, da „to ljudstvo gotovo ni tisto, na katero se Anastasius Grün sklicuje.“ — A. Medic 1 gl. 6 kr. st. d. (tol.), rekoč: „Sv. Oče, prosim blagoslova na duši in na telesu za celo deržino.“ — Iz Boštanja o tridnevnic zbranih 15 gl. — S Kranjske gore: čez 68 gl. 17 kr. in sicer: Dva neimenovana vsak 1 terdnjak za 2 gl., več neimenovanih 6 gl. 67 kr. v sr., neimenovan v pap. 1 gl. 50 kr., Neža Robic 1 gl., še drugi skupaj 35 gold., neimenovan posebej 20 gold. Vsi prosijo blagoslova za dušno in telesno zdravje in za srečno zadnjo uro. — H. G. 1 gold. sr. in 1 staro deset.; prosi sv. blagoslova za gnado zatajevanja samega sebe, premagovanja skušnjav, za ljubezen do Boga, odpušanje grehov in zveličanje svoje duše. — Iz Mehovega 5 gl. farmani z duh. pastirjem s pristavkom: „Ljubi sv. Oče! prosite mojim podgrajskim farmanom dušnega in telesnega blagoslova, posebno pa pravo keršansko ljubezen med seboj in večji gorečnost do nedeljske popoldanske službe Božje; meni in vsem skupaj pa srečno poslednjo uro.“ J. O. — Iz Podlipse o tridnevnic 8 gl. 20 kr.: „Sv. Oče! blagoslovite nas, da bi pobožno živeli in srečno umerli.“ — Iz Doba 72 gl. 49 kr.: 2 terdnj. za 2 gl. st. d.; oče prosi blagoslova za srečno zadnjo uro za se in za svojo družino; 1 križavec v dober namen; 1 terdnj. za 2 gl. st. den.

za duše v vicah; 3 gl. 10 kr. za duše v vicah; 35 kr. v dober namen in za srečno zadnjo uro; 1 gld. 60 kr. dve materi, da bi otroci bogaboječe živeli; 1 gl. 90 kr. štiri matere, prosijo blagoslova za hišo; 1 desetica: za razširjanje sv. vere; 40 kr. v pap., 1 nov. dvajset., 3 desetice v srebru 3 osebe: za stanovitnost v veri; 1 gl. 10 kr. v pap., 1 st. dvajset. tri osebe: v dober namen; 2 st. dvajset. 30 kr. dve osebi: da bi zamogle po volji Božji živeti, in za srečno zadnjo uro; 30 kr.: za razsvetljenje uma; 8 gl. 50 kr. nedeljski šolarji, 6 gl. 50 kr. in 1 nov. dvajsetico vsakdanjski, vsi s prošnjo: Sv. Oče, blagoslovite nas; drugi verniki 35 star. dvajsetic, 4 nove in 24 gl. 36 kr. v pap.: za odpušanje grehov in srečno zadnjo uro. — Iz Kranja: Preč. gosp. dekan 10 gl., g. Ant. Mežnarec 5 gl., g. Fr. Tavčar 10 frank. v zlatu, g. Mih. Lazar 1 tol. za 2 gl. 10 kr., g. katehet Anton Brodnik 5 gl., g. Jožef Gliha, duh. v pok., 2 gl. v sreb., g. Martin Žust, duh. v pok., 4 gl. 34 kr. v sreb.; — darovanje v farni cerkvi 96 gl. 59 kr., vmes 1 zlat (10 lir) s pristavkom: V imenu Jezusa in Marije sv. Očetu Piju, prosi za sv. žegen M.; — darovanje na Primskovem 12 gl. 37 kr.; po g. Mih. Lazarju posebej nabranih 24 gld. 85 kr. (zložili dobri otroci svojemu očetu s ponižno prošnjo: Sv. Oče, serčno prosimo sv. blagoslova, da bi nam Gospod Bog vse dodelil, česar potrebujemo, posebno na duši!); — posebej neimenovan gospod 5 gl. Prošnja za vse skupej: Sv. Oče, blagoslovite svoje otroke, duhovne in verne Kranjske fare!“ — Z Gorič 6 gl. — Od vis. čast. dekaništva iz Šmarje poslano: 119 gl. 62 kr. pri tridnevnicah nabranih darov, in sicer: V Šmarji 14 gl., 3 sr. petice, 1 dvajset., Miha Šinkovec iz Sapa 40 kr., Ant. in Marjeta Rojšek 2 gl.; v Zatičniški fari 21 gl.; — v Višnjegorski 25 gl.; — v Poliški fari 8 gl.; — v Šentjurski fari 8 gl.; — v Kerški fari 10 gl.; — v Zagraški fari 17 gl. 40 kr.; — od g. fajm. Jak. Krašna s prošnjo: Sv. Oče, sprosimo nam od nebeškega Očeta, da bomo sveto živeli, ino srečno umerli,“ 5 gld.; — v Lipoglavski fari 6 gld. 72 kr.; — g. fajm. Maks Rumpler 1 terdnj. = 2 gl. st. d. s pristavkom: „Sv. Oče, blagoslovite nas!“ — Duhoven neimenovan 1 ces. cekin. — Dve osebi 1 terdnj. za 2 gl. st. d. in 2 stari desetici. — Z Dobrove 1 terdnjak za 2 gl. 12 kr. st. d. in 12 gld. v pap. — Iz Černomlja 22 gl. s prošnjo: „Sv. Oče, molite za pastirje in ovčice!“ — Iz Dragatuša 11 gl.: „Sv. Oče, blagoslovite pastirje in čede!“ — Iz Preloke 4 terdnj. = 8 gl. 24 kr. st. d.: „Sv. Oče, podelite ovčicam in pastirju blagosl. za zadnjo uro!“ — Iz Suhorja od tridnevnic 10 gl. — Iz Drage: Jera Merhar 50 kr., Eliz. Poje 50 kr.; obé prosite sv. blagoslova za odpušanje grehov. — Iz Semiča zbirka o tridnevnic (15.—18. sušca): 24 gl. 17 kr.; deržina Magajeva 5 gl.; g. učitelj z učenci 2 gl.; gg. kaplana po 1 terdnj. za 4 gl. st. d.; p. n. gosp. dekan 6 gl. 25 kr. Skupaj 41 gl. 42 kr. Priporočajo se ob enem sv. Očetu, naj bi blagoslovili čedo in pastirje. — Farmani v Šentpetru pri Novem mestu o tridnevnic 6 gld. — Iz Vra-beč nekteri verniki 3 gl. 50 kr. v sr. s prošnjo: „Sv. Oče, blagosl. nas in sprosimo nam stanovitnost v dobrem in srečno zadnjo uro.“ — Iz Motnika 7 gld. 80 kr.; prosijo blagoslova za pastirja in ovčice. — V Kamni gorici sošlo o tridnevnic 8 gl. 40 kr. v pap. in 1 gld. 30 kr. sr., skupaj 9 gld. 70 kr. — Preserski farmani pošljejo sv. Očetu 4 gld. v sr. in prosijo za sv. blagoslov. „Pio pp. Pio IX“ 1 terdnj. za 2 gld. 12 kr. in 1 terdnj. za 2 gl. st. den. rekoč: „Ut sint Deo laudes!“ — (Žavoljo zadrege mnogi nadaljni darovi prihodnjič.)